

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 11 April 1909. N°. 1632.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.30, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.30, voor elken regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f .12 per regel.

„De laatste vijand.”

[PASCHEN]

De laatste vijand, die te niete gedaan wordt, is de dood.
1 Cor. 15: 26.

Paascheest is het hoogtijde dat ons spreekt van Verlossing, van een volkomen Verlossing, van Verlossing van den Dood. En in die Verlossingsgedachte trilt niet alleen het besef van den Dood ontkomen te zijn, maar van een triomf die over den Dood behaald is. De Dood wekt in ons het gevoel, niet maar van een noodlot dat ons overkomt, van een lijden dat ons is opgelegd, van een jammer die ons overmeestert, maar van een macht die tegenover ons staat, van een wederpartijder die zich op ons wil werpen, van een vijand die het op onze overgang toelagt. Wie nu uit doodelijke krankheid weer wordt opgewekt, en van vlak voor de poorte des Doods weer in het leven terug mag keeren, die dankt omdat hij aan den Dood ontkwam. Maar Opstanding is meer dan aan den Dood ontkomen. Waar van Opstanding sprake is, is met den Dood als met onzen vijand geworsteld, heeft de worstelaar het schijnbaar tegen den Dood afgelegd, maar heeft hij zich ten slotte toch weer vrijgemaakt, nu op zijn beurt den Dood aangevallend, den Dood overmocht, over hem getriomfeerd, hem aan zijn voeten onderworpen, en nu, met den verslagen Dood voor zich, heeft hij den psalm des levens aan, om zijn God die hem de overwinning schonk, uit de innigste aandriften zijner ziel te danken.

Opstanding is niet maar leven, maar leven na dood te zijn geweest. Opstanding is niet maar opgewekt worden als een Lazarus die straks weer stierf, maar uit den Dood verrijzen, om nimmermeer te sterven. Opstanding is er, als de Dood geen macht over ons meer heeft, maar wij macht over den Dood verkregen. Opstanding is er dan eerst, als de bittere vijand die ons dreigde, niet meer dreigen kan, en als een leeuw niet uitgebroken tanden en uitgescheurde klauwen machteloos voor ons ligt. Om in Opstanding te roemen, moet de Dood u een vijand zijn geweest, een vijand in wiens macht ge waart, een vijand die over u en over al wat u lief was, met ijzeren wilskracht beschikte, een vijand aan wiens vernielende verderving ge den toel hebt betaald, en die nu in het eind zelf aangegrepen, overmand, ontwapend en nederworpen is, en over wien ge in ongebroken levenskracht triomfeert.

Daarom gaat alle jubel over de Opstanding op der Christenen Paascheest terug. Henoch ook ontkwam den Dood, maar hij overmocht den Dood niet. Elia voer ten hemel op, maar kon in zijn opweken geen triomfslag aanheffen. Eerst de Leeuw uit Juda's stam was de helder Opstanding. Voor niemand anders, alleen voor Christus, is de Dood in zijn macht bezwiken. Niet omdat Jesus den Dood ontkwam, maar juist doordien hij zich aan den Dood overgaf, juist door den Dood in het graf liet sleuren, stierf en den adem uitblies, de tranen van wie hem lief hadden om zijn sterven liet vloeien, weg was en op aarde niet meer gevonden werd, en zo, den vijand in zijn eigen hol opzoekend, hem in zijn eigen hol aangreep, omwierp, nederloeg, en den hand van Dood en graf verbrekend, uit den Dood zelf het onverderfelijke leven uitbracht.

Als Immanuel uit het graf verrijst, dan komt hij uit den Dood, dan ligt de Dood achter hem, dan kan de Dood geen vin meer tegen hem veroorloven, dan moet de Dood in volslagen machteloosheid zijn triomf aanzien, en dan trilt in Immanuel dat rijke, volle leven, dat de eeuwigheid verduurt en voor geen verderf meer aantastbaar is.

De Dood was een Vorst, die spotte met onze droefdenis en met den rouw van ons hart. Een Vorst, die al wat uit een vrouw geboren werd, aan zich onderwierp. Die alles schonk en aantastte, en niets ontzag noch spaarde. Achter alle smart en ellende dreigde altoos weer de Dood. Niemand ontging hem, niet één ontkwam hem. Als een geweldige dwingeland beschikte hij en heerschte over al wat leven had. Geen leven sproot uit, of straks zou hij het wegmaaien. Hoe lang ook ontkomen, toch moest al wat leefde eens zijn slachtoffer worden. Een Methusalem worstelde bijna duizend jaar tegen, maar toch was het einde dat ook hij in het graf verzonk. In het altoos geopend graf verzamelde de Dood zijn buit, en die buit wies steeds aan, en al wie naar het graf zijn dierbaarste panden heen bracht, wat vooruit, dat ook hij zelf straks in dit noot verzagde graf zou nederdalen. Tegen alle gevaar was er

kruid gewassen, tegen elken vijand was verweer. Alleen tegen den Dood niet. Dat graf was een wereld onder deze wereld, en in die onderwereld had de Dood den troon zijner eere gevestigd, en vroeg de één, laat de ander, maar elk kind des menschen zou eens, tot een roerloos lijk verstijft, in dit Paleis der verschrikking aan den voet van zijn laatste vijand liggen uitgestrekt.

En die stalen wet van den Dood nu heeft 't eerst, heeft alleen Immanuel gebroken. Hij verrees, hij stond op, hij wierp den Dood terug, en ontwaam hem zijn prikkels, om in een nu verheerlijkt en voor altoos onaantastbaar leven over den Dood te triomfeeren.

Voor ons, zoo we in Christus zijn, komt die ure van triomf ook. Maar nu nog niet. Eerst moeten ook wij, even als Jesus, door den Dood heen, en dan als de laatste batin weerklinkt, dan zullen ook wij onzen laatste vijand van ons schudden, hem voor ons neerwerpen, en triomfeeren met Christus.

Voor ons is dit geen waagstuk meer. Die triomf komt voor de verlostten gewis. Nog niet, eerst als Christus wederkomt. Maar dan ook zekerlijk. Doch alleen zoo we in Christus ontslapen zijn. En deswege hier op aarde hebben we nog niet dan Christus' opstanding en Christus' verrijzenis, en zij alleen is voor ons het vaste uitgangspunt onzer hope. En daarom is Paschen voor ons het hoogtij der Verlossing.

De vijand woelt nog. De vijand zal ook ons aantasten en ons zich ten prooi kiezen. Maar stervend zullen we tegen hem inroepen: Dood, waar is uw prikkels, graf, waar is uw overwinning? En zo lang er onder ons sterven bij onzen laatste ademtocht nog stem in ons is, zullen we op onzen vijand schijnen als op een overwonnen koning. Overwonnen nog niet in ons, maar overwonnen in Christus onzen Koning!

Het is dit gevoel van overwinning en triomf, dat tegenover alle jammer des levens, die altoos in den Dood zijn hoogste punt bereikt, in alle Christenland den volkeren een gevoel van verademing schonk. En daarom, al verstaan de duizenden en nogmaals duizenden het mysterie der Verrijzenis slechts half, toch juichen op ons Paascheest alle volkeren mede. Het voelt alles dien bange druk, dien de Dood op het leven legt. En nu die druk er af en het leven over den Dood triomfeert, dat is het wat blijdschap en vreugde onder de kinderen der menschen door ontgaat.

Al verstaan ze Paschen niet, ze vinden Paschen zoo aanlokkelijk, zoo boeiend, zoo aantrekkelijk, zoo schoon, een feest dat ons het lied der Verlossing op de lippen legt en de tinteeling van het leven weer doet ruischen door ons bloed.

Die Paaschvreugde houdt in het Christenland stand, zo lang het besef van wat de Dood is, onverwakt blijft. Zo lang het in den Dood den Koning der verschrikking ziet. Den Dood ducht en vreest. En weet dat de Dood onze vijand is. Allerlei booze machten vervolgen ons in het leven. Heel het leven blijft een worsteling tegen vijanden die het op ons verderf toelagen. Vijanden van binnen en vijanden van buiten. Maar de laatste vijand blijft altoos de Dood. Want of ge al, in Christus ingelijfd, met den apostel roemt: „Ik heb begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn”, — die roem zou geen kracht hebben, zoo het niet juist een roemen tegen uw vijand in was, en zoo niet juist hierin de geloofskracht uitblonk, dat ze u dien bitteren vijand niet doet ontzien.

De dood is een vijand die niets en niemand ontziet. Niets is hem heilig, en het liefste dat ge hebt, rukt hij u uit de armen weg. Hij geniet er in, als ge in rouw wegzinkt en uw tranen niet stelpen kunt. En zoo teer kan niets aan uw hart zijn, of de Dood aast er op.

En daarom schrikt het gezond en onbedorven menschelijk gevoel voor dien laatste vijand terug, en blijft het de bangste vraag van ons hart, wie ons van den Dood verlossen zal. En dit kan niet de arts. Al wat die kan is den Dood verschuiven en uitstellen, maar in het eind valt de arts den dooddeed van elk zijner patienten in, en komt de blidder om den patient, dien geen arts meer redden kon, uit te geleiden naar het graf. Van den Dood verlossen kan geen Vorst hoe machtig, geen rijkard hoe bedolven ook onder zijn schatten. Er is geen macht op aarde, die tegen dezen laatste vijand ons beschermen kan. Er is tegen dien vijand maar één die redt en uithelpt, en dat is Christus die verrees.

Maar natuurlijk, in dien Immanuel die verrees, en ons redt van den laatste vijand, heeft het valsche menschelijk gevoel geen lust meer. Dan maakt men zich diets en predikt zich zeiven aan, dat de Dood niets

is dan een natuurnoodwendigheid. Dat de Dood eer een uitkomst, dan een verschrikking is. Men stelt het u dan voor, alsof het sterven zo zacht, zoo niets bang, zoo bijna zoet en lieflijk is, en alsof al dat spreken over den Dood als over een vijand, niets dan dwaze inbeelding, vroom gepraat, en ijdel gekuevel is. En om de proef op de som te geven, zoekt men zelf den Dood op en pleegt zelfmoord, ja prijst u den zelfmoord aan, om zoo den Dood die een vijand was, in een vriend om te zetten.

En natuurlijk, dan is men voor elke Paaschvreugde onvatbaar geworden. Niet in het knielen voor den Levensvorst, maar in het moorden van zijn eigen leven wordt dan heil gezocht. En de ongeloovige wereld roemt dit als betoon van moed. Neen, de Dood is geen natuurnoodwendigheid. Dit geldt wel van de plant, en wel van het dier, maar niet van den mensch. In plant en dier is geen geest, die blijft leven als het uitwendig kleed verscheurd en ontbadt wordt. Als plant of dier sterft, blijft er niets. Hier is vernietiging door stofwisseling. Maar al zijn ook wij aan die lagere levensorde van plant en dier verwant, we gaan er niet in op. We staan op hooger trap, en het is ons onuitelbaar geestelijk bestaan, dat ons boven die creaturen van lagere orde verheft. Drie dingen vindt ge dan ook, als het op het uiterste gaat, altoos saam. Tegenover wat God ons openbaart, predikt de verdoolde wijsheid der wereld u, 1°, dat ge van de dieren af-tamt, 2°, dat ge als het dier sterft, en 3°, dat ge aan het dierlijke in u den vrijen teugel moogt vieren, en het is die drijvende zelfverlating van den mensch die dan door den zelfmoord wordt gekroond. En dan natuurlijk is er geen gevoel voor Opstanding, voor Verrijzenis, voor een overwinning door Immanuel op onzen laatste vijand behaald. Daar is er voor het hoogtij van Paschen geen plaats in het leven meer, voor de Paaschvreugde geen snaar die in het hart nog kan trillen, dan komt er geen Paaschlied uit de keel. Die levend verstorvenen, ze weten u op Paschen niet anders dan van een lente in de natuur te spreken. Zoals uit de dierenwereld bij niet komen van de lente het lied van den eeuwigen opstijgt, zoo kennen ook deze van het dier, zoo ze zeggen, afgestamde ondermenschen geen andere vreugde in het hart, dan de natuurvreugde, waarin ook de dierenwereld met hen deelen kan. Hun gaat de weg naar beneden, gelijk die voor het kind van God naar Boven gaat. Wie als naar Gods beeld geschapen zich als heer der natuur gevoelt, drukt met zijn voet de aarde, maar heft in dank en aanbidding zijn handen ten hemel op. Hier is zijn tijdelijk, daarboven zijn eeuwig vaderland. En al geniet ook hij in het lenteschoon, dat God Almachtig om ons toovert, toch heeft die wereld zijn hart niet. Boven is zijn Heiland, en daarom zoekt hij de dingen die Boven zijn. Niet den dood, maar het leven, en als die dood, zijn laatste vijand, nog altoos zijn donkere slachaduw over zijn levenspad werpt, jubelt zijn hart den Immanuel die verrees, op den Paaschmorgen, tegen en vangt tegelijk den jubeltoon op, die uit de schare van Gods engelen hem tegenklinkt, den triomf van over den laatste vijand, die voor Christus bezweek.

Ons Paascheest brengt ons geen levenselixir. Het Paasch-evangelie is geen toezegging, dat ge den dood zelf ontkomen, en veel min de profetie, dat ge uw liefste pand, dat ge aan den dood moest overgeven, op uw gebed in het leven zelf zien terugkeeren. Zelfs voor hen, die voor alles op een lang leven toeren, heeft de Paaschpalm geen enkelen toon, die hun toespreekt. Het sterven gaat door. Al wat aan zijn ontving wordt straks den dood ten prooi. De laatste vijand is ten onder gebracht, maar de gevolgen der zonde gaan door. Hoe ver het levenspad zich ook uitstrekt, eens komt de eindpaal, en bij dien eindpaal staat het merkteken: Tot hiertoe en niet verder! En bij dien eindpaal waant ook u uw laatste vijand op. Een ontzettend oogenblik, als het alles donker wordt om u heen, als elke band met het leven breekt, als uw oog zich voor het laatste voor den aanblik van uw omgeving sluit, en als de vijand u spottend goeden prijs verklaart, en u verwijst naar zijn graf. Tegen dit alles baat uw Paaschjubel u niet. Dat lot gaat door. Aan die ordening des levens heeft Immanuel in niets afbreuk gedaan. Daarom blijft de Dood onze vijand, die macht over ons ontving, de laatste vijand, die hier beeden ons hart komt breken. Paschen brengt veel hooger en rijker genade. Het vleit u niet met de hope, dat ge niet sterven zult, maar het brengt u de zekerheid in de ziel, dat ge in het sterven zelf, hoe ook door den Dood aangegrepen, niet door den Dood kunt gehouden worden, maar in uw jongsten

snik zelf door Christus aan zijn doodelijke omarming ontworpen wordt en door Gods Engelen wordt weggedragen, niet om u in dit vaak zoo pijnlijk leven terug te zetten, neen, maar om u, door de schaduw des doods heen, in een leven van onvermengde heerlijkheid te doen overgaan. De Dood blijft er niet buiten. De Dood doet het, dat ge sterft. Maar zoo niet heeft hij u gegrepen en geknaakt, of op hetzelfde oogenblik moet hij u weer loslaten, en tegelijk zijt ge de poorte door, en keert niet hier weer, maar gaat ten eeuwigsten leven in. En dat doet Immanuel, dat komt u toe uit zijn Verrijzenis. Christus keert weer in dit leven, keert in dit leven terug in het eigen lichaam, met de wonden nog in zijn handen. Maar dit aardsche leven houdt hem niet meer. De Dood heeft op hem geen vat meer. Hij schittert in heerlijkheid. In een veel hooger leven dan deze wereld kent. In een leven dat om den Dood licht, den Dood bespot, over den Dood triomfeert. En dat leven doet hij u in de ziel vloeien. Met dat leven verrijkt hij u inwendig. En als nu de laatste vijand dit aardsche leven in u doodt, waakt dit u ingestorte leven op eens in glorie op, en ontsluit zijn bloemknop. De rups die kroop, is weg, en de vlinder die er uit opwaakt, wordt op zijn vleugelen door den adem der heerlijkheid gedragen.

En dit kan waarom? Omdat de wortel van den Dood voor u is afgesneden, en die wortel van den Dood is de zonde. Zo lang de zonde in u leeft, kan de macht van den Dood niet in u gebroken worden, en wie sterft met dien giftigen wortel in zijn ziel, wordt eens een prooi van den laatste vijand, zonder ooit in alle eeuwigheid aan zijn kouden, killen greep zich te kunnen ontrukken. En daarom is Paschen de losmaking van de zonde. Onze zonde dragend, is Christus in den Dood gegaan, en nu hij verrijst en uit den Dood het leven aanbrengt, nu is de wortel van den Dood in de zonde afgesneden, en is de Dood gelijk aan een verdorde plant, die in machteloosheid zich neerbuigt, of zoo velen zouden den Dood mijden willen, of na 't sterven in dit leven willen terugkeeren, nog altoos met den wortel der zonde in hun hart. Leven voor zichzelf, leven voor de wereld zoeken ze, en dat leven is hun het ware leven, al blijft de zonde het door haar inwerking verankeren. Maar Immanuel is beter Medelmeester. Omdat hij de Zoon des menschen is, weet hij, dat een leven met behoud van de zonde en onder de heerschappij der zonde den dorst van het hart niet kan stillen. In zijn diepsten trek dorst u hart naar heilig leven, naar een leven, dat omdat 't heilig is, eeuwig bloeien zal. En daarom grijpt Christus de zonde aan, veroorzaakt u schuld, breekt den wortel der zonde in uw hart, draagt uw zonde op het Kruis weg in het niet, en nu, en de zonde weg is, nu laat hij het eeuwig leven ritselen, een leven dat niet meer sterven kan, en waar geen tweede Dood macht over heeft. En zoo eerst triomfeert hij als Immanuel.

Doch dan is het niet uit. Niet voor zich zelf verrees hij uit den Dood. Hij was in heerlijkheid toen hij tot ons nederdaalde. Hij had het eeuwige leven in zichzelf. Dat hij stierf, was voor ons, en voor ons was het dat hij opstond. De macht van den Dood heeft hij niet voor zichzelf, maar voor ons geknaakt, voor u en voor mij, en voor allen die hem toebehooren. Kruis en geopend graf hebben alleen dit effect, dat het heilige, heilige leven nu mededeelbaar is geworden, en den zondaar kan worden aangebracht en gewaarborgd. Wat zou Immanuel ooit voor zichzelf van den laatste vijand hebben te duchten gehad? Of was ook de Dood niet een creatuur, en wat creatuur zou ooit iets vermogen tegen hem, door wien alle dingen geworden zijn? Maar ons kon die laatste vijand aan, wij waren zijn prooi, wij stonden tegenover hem machteloos, en uit eeuwige ontferming nam hij 't voor ons tegen dien laatste vijand op. En daarom verrees hij niet alleen. Zonder meer zou die verrijzenis ons niet gebaat hebben. Maar straks voor hij op ten hemel, en van uit den hemel werkte hij op ons hart in, stortte in dit hart het wonder geloof uit, dat zijn zoonoffr aangrijpt en zijn leven in kan drinken. Zoo daalt de kiem van het eeuwige hier beneden reeds in ons. Iets van hem, iets uit hem, verheft ons zielsleven tot hoogere orde. Er komt inlijving. Met zijn leven wordt ons leven één. En dit nu, dit ons ingestorte leven biedt aan den laatste vijand geen milpunt meer; daar kan hij niet bij, dat kan hij niet aanraken. Wie weet, dat God zijn zonde in de diepte der zee heeft geworpen, die is in de kern van zijn wezen van de zonde af. Dien kan de Dood nog wel aangrijpen, maar hij kan niet meer aan hem kleven. Hij moet hem in 't sterven vanzelf loslaten, en dan brengt de Zonne der gerechtigheid door haar

gloed op eens die kiem van het ingestorte leven tot ontplooiing, en Christus heeft alles en de laatste vijand niet meer aan hem.

En zoo gaat het door. Gods uitverkorenen worden geboren. Het geloof wordt hun ingeprent. De kiem van het opstandingsleven wordt hun ingeplant. Dan worstelen ze, tot de Dood hen uit dit leven uitrust. En dan zet de opstandingskracht van Christus hen in de heerlijkheid over. Dit zet zich voort eeuw na eeuw. En als eens het getal van Gods uitverkorenen vol zal zijn, en de volle uitkomst van Christus verrijzenis in heerlijkheid zal schitteren, dan zal de Dood ook zelf worden te niet gedaan. De laatste vijand die te niet gedaan wordt, is de Dood. En dan zal al wat ten leven inging, met Christus onzen Koning, den triomf over den Dood door alle sferen der hemelen doen weergalmen.

„Toen opende hij hun bergrand.”

[PAASCHFEEST]

Toen opende hij hun verstand opdat zij de Schriften verstonden. Lucas 24: 45.

Bekend zijn de platen, die van nabij bezien vlak lijken, maar op een afstand bekluisd, op eens bol opwerken, en u het volle beeld toonen. Vooral van „de Moedermaagd met het heilig Kindeke” vindt men wonderschoone nagaan. Doch denk nu niet, dat daarom een ieder, die uit de verte naar deze platen ziet, daarom aanstands het bolle beeld voor zich krijgt. Er kunt ge minuten lang uw oog scherp op zulk een plaat gericht houden, zonder dat 't bolle voor u opkomt. Er zijn er zelfs die het bolle beeld nooit in het vizier kunnen krijgen. Uzelf zal 't gebeuren, dat ge het een tijdlang niet ontdekt; dat uw oog het maar niet vatten wil. En of ge dan al u aflijmt om nog scherper te kijken, niets helpt u. Tot op eens, ge weet niet waardoor, heel de plaat als voor u opleeft, en ge nu plotseling het rijke, volle beeld bol en opgewerkt te zien krijgt. Bij de stereoscoop doet zich soms hetzelfde ie voor, maar toch veel zeldzamer, en het wonderde plotselinge inschieten van uw blik in wat de plaat zijn wil, vindt ge eigenlijk alleen bij deze bol-bedeelde prenten. Daar staat ge dan voor. Eerst ziet ge niets bijzonders. Een gewoon vlak plaatje. Maar een ander, die vlak naast u staat, ziet het duidelijk opgewerkt vol en bol voor zich. „Ziet ge dat dan niet, vraagt men u, ziet ge het heere niet? Ik zie 't toch zoo klaar en duidelijk”. Maar hoe ge ook tuurt, voor u blijft 't alles vlak, en ge kunt er maar niets buitengewoons in zien. Tot op eens heel de plaat voor u opleeft, en de volle vormen van tusschen de strakke lijnen bol voor u opdoemen. En nu roept ge uit: „Nu zie ik het. Hoe bezaaid, hoe warm en hoe schoon!”

En nu de vraag: doen de discipelen van Jesus u niet gedurig aan zulke kijkers naar de vlak bolle plaat denken? Wat doen ze gedurig onnozel. Wat maken ze niet telkens een schier al te naieven iudruk. Van der jeugd af kennen ze het Oude Testament. Wat hadden ze niet dikwijls Psalm 22 en Jesaja 53 zelf gelezen en door anderen hooren lezen, met die aangrijpende profetie van den Messias, die door lijden tot zijn heerlijkheid moest ingaan. En nu was die Messias gekomen, en dagelijkse waren ze bij hem. En toch kwam het nooit in hun gedachten op, dat die Jesus, die hen tot zijn discipelen had aangenomen, dan ook welhaast den lijdensweg moest ingaan. En of al Johannes de Dooper hen op Jesus gewezen had als op het Lam Gods dat de zonde der wereld wegdraagt, toch pasten ze Jesaja 53 niet op Jesus toe.

Sterker nog. Toen Jesus hen ten slotte zelf op zijn lijden weer, en het hun met nadruk op 't hart bood, dat „de Zoon des menschen zou opgaan naar Jerusalem, en veel lijden van de overpriesters, en gedood worden”, geloofden ze het niet alleen niet, maar riepen Jesus bij monde van S. moe toe: „Heere, dit zal u geensins geschieden”. En toen het in 't eind toch het bitter lijden was gekomen, en hun Meester en Heere aan het Kruis gestorven was, toen stonden ze even blind en als verstand voor wat nu volgen zou. Geen gedachte van opstanding kwam bij hen op. Ja, toen Jesus opgestaan was, werden sommiger oogen nog gebouwd dat ze hem niet kenden, en derwoer Thomas zij mede discipelen, dat hij niet gelooven zou, al stond Jesus vlak voor hem, tenzij hij in zijn handen de wonden zag van het Kruis.

Geloofden ze dan de Schrift niet? Ja, wel waarlijk geloofden ze al wat in Moses en de Profeten geopenbaard was. Leren ze dan de Schrift niet? Ja, wel wezenlijk, en elken Sabbat hoorden ze de Schrift lezen in de Synagoge. Maar het hielp niet. Hun verstand was niet geopend. Ze stonden er vlak voor en zagen 't toch niet. Tot op eens, den weg naar Emmaus, aan twee hunner 't oog openging. En toen ze zagen ze het, en geloofden het. Toen werkte op eens het volle levende beeld van den Man van Smarten van tusschen de lijnen der Schrift voor hen op. En nu zagen ze het zoo klaar en duidelijk voor zich, dat Jesus deze dingen had meegemaakt, en alsoo uit de dooden opstaan. Tot op dat oogenblik hadden ze er zica stomp op getuurd, en nu op eens zagen ze het. En dit overkwam hun, niet als vrucht van eigen nadenken, maar